Б. В. Хахула,
аспірант, Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0003-4286-2381

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.155

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПЛЕМІННОГО СВИНАРСТВА

B. Khakhula,
Postgraduate student, Bila Tserkva National Agrarian University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF BREEDING PIG PRODUCTS MARKET REGULATION

Статтю присвячено розгляду складових організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства. Сутнісна характеристика організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства розглядається нами як органічне поєднання державного економічного регулювання виробництва племінної продукції та інноваційних технологій з механізмами ринкового саморегулювання, що передбачає встановлення дієвих інтеграційних та кооперативних зв'язків між його функціональними та структурними елементами, розробку результативних методів й інструментів регулювання та підтримки його суб'єктів, у тому числі цінового і фінансово-кредитного механізмів, системи страхування та податків, бюджетної підтримки й інноваційно-інвестиційного забезпечення.

До основних елементів організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства відносять законодавчу базу, інфраструктурне забезпечення, а також ціновий, фінансово-кредитний, інвестиційний, імпортно-експортний механізми, податкову та страхову систему та ін.

Основним завданням організаційно-економічного механізму розглядається забезпечення стійкого й ефективного функціонування усіх учасників ланцюга поставок продукції племінного свинарства. Вітчизняний та світовий досвід переконує в тому, що для ефективнішої реалізації функцій організаційно-економічного механізму необхідно визначити стратегічні та тактичні цілі розвитку племінного свинарства у країні, розробити конкретні способи їх досягнення, які повинні базуватися на використанні принципів ринкової економіки.

The article considers the components of the organizational and economic mechanism of breeding pig products market regulation. The essential characteristics of the organizational and economic mechanism of breeding pig products market regulation is viewed as an organic combination of state economic regulation of breeding and innovative technologies and market self-regulation mechanisms. They provide for effective integration and cooperative relations between its functional and structural elements, working out efficient instruments of regulation and support of entities including price, financial and credit mechanisms, insurance and tax system, budget support, innovation and investment support.

The principal elements of the organizational and economic mechanism breeding pig products market regulation include the legal framework, infrastructure provision, as well as price, financial and credit, investment, import and export mechanisms, tax and insurance system, etc. They affect labor resources production, logistics, cooperation and integration and aim to address the issues of improving the technology of animals selection and breeding, their farming and breeding products output. That is why the supply and demand balance on the market and the industry efficiency increase are important result indicators of the of organizational and economic regulation of the breeding products market effectiveness levers.

The main task of the organizational and economic mechanism is to ensure the sustainable and efficient operation of all participants in the breeding pig products supply chain. Domestic and world experience shows that efficient implementation of the organizational and economic mechanism requires defining strategic and tactical goals of pig breeding in the country, developing specific ways to achieve them and it should be based on the principles of market economy.

In order to ensure the effectiveness of the organizational and economic mechanism of breeding pig products market regulation, it is necessary to take into account both global trends in the development of the studied industry and the internal and external environment of the market participants.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, ринок, племінне свинарство, державне регулювання, ринкове регулювання.

Key words: organizational and economic mechanism, market, breeding pig production, state regulation, market regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Необхідність розробки дієвого механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства пов'язана із досягненням цільових параметрів розвитку свинарства в Україні: збільшити поголів'я свиней від 6,7 до 11,7 млн гол. у 2020 р. і до 22 млн гол. у 2030 р., переважно за рахунок сіл'госпідприємств — від 3,8 до 15 млн гол.; збільшити виробництво свинини у живій масі від 1,20 до 1,46 млн т у 2020 р. та до 2,75 млн т у 2030 р., зокрема в сіл'ськогосподарських підприємствах — від 0,6 до 1,85 млн т; забезпечити виробництво комбікормів для свинарства на рівні 6,5 млн т у 2020 р. та 12 млн т у 2030 р., у тому числі для відгодівлі — 7,2 і для репродукції — 4,8 млн т [1].

Очевидно, що через функціонування інститутів ринку продукції племінного свинарства забезпечується розробка, апробація, раціональне впровадження та ефективний розподіл інноваційної продукції та технологій в галузі у вигляді єдиного комплексу інноваційних процесів або виробничих відносин. Тобто ринок продукції племінного свинарства забезпечує ефективну реалізацію процесів щодо одержання продуктів і технологій, які мають задані якісні характеристики, що задовольняють вимоги та потреби потенційних споживачів, а також інтереси держави й інших стейкхолдерів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Значний теоретичний вклад у вирішення проблеми розвитку ринку продукції свинарства внесли такі вітчизняні науковці: В.І. Бойко, О.М. Шпичак, О.А. Шуст, П.М. Макаренко, Г.В. Ільїна, В.Ф. Іванюта, Б.В. Данилів, С.М. Приліпко, Є. Сватківська та інші. В роботах даних фахівців було детально вивчено ситуацію, що склалася в галузі свинарства, а також намічено шляхи виведення її з кризи. Однак проблеми, які і в подальшому виникають на ринку продукції свинарства, особливо племінного ставлять перед науковцями та провідними фахівцями все нові й нові виклики, реагувати на які вони повинні своєчасно.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень основних складових організаційно-економічного механізму ринку продукції племінного свинарства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Організаційно-економічний механізм взаємовідносин суб'єктів ринку продукції племінного свинарства доцільно розглядати як комплекс таких складових: елементи чисто ринкового характеру, які будуються на об'єктивних законах ринкової економіки та є сукупністю категорій, що визначають саморегулювання ринкових відносин (попит, пропозиція, ціна, конкуренція); елементи державного регулювання економіки, які мають як економічний, так і адміністративний характер, без чого у нинішніх умовах господарювання за складних і багатогранних економічних відносин господарюючих суб'єктів ринку вже неможливо уявити цивілізовані ринкові відносини. Відомо, що процес формування ефективної ринкової економіки можливий на основі забезпечення відносно рівних прав, а також відповідальності за результати діяльності як фізичних, так і юридичних осіб різних організаційно-

правових форм. До них відносять забезпечення рівних умов конкурентної боротьби, що ґрунтується на дії антимонopolного законодавства, створення ефективної фінансово-кредитної системи, орієнтованої на розвиток реального сектору економіки в цілому. Держава може також впливати на такі традиційні ринкові механізми, як попит і пропозиція. Проведення політики, яка забезпечує підвищення добробуту населення, підвищення попиту на продовольчі та непродовольчі товари та послуги, відповідно сприятиме нарощенню товарної пропозиції, тобто розвитку матеріального виробництва. Непрямими заходами стимулювання розвитку сіл'ського господарства розглядаються удосконалення оподаткування та забезпечення умов, які стимулюють діяльність сіл'ськогосподарських товаровиробників. До цієї категорії заходів відносять і протекціоністську політику держави, а також заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави в напрямі забезпечення продовольчої безпеки країни.

Вважаємо, що розгляду складових організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства має передувати висвітлення підходів до розуміння цієї категорії, оскільки в науковій літературі існує безліч дефініцій цього поняття. Так, перше тлумачення цієї категорії належить А.А. Кульману, який розглядав організаційно-економічний механізм як певну сукупність або послідовність економічних явищ [2]. Узагальнення дефініцій вітчизняних науковців категорії організаційно-економічного механізму регулювання свідчить, що це: "... сукупність практичних заходів, засобів, важелів, стимулів, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей" [3]; "... сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки" [4]; "... система макроекономічних регуляторів, що складаються з таких основних елементів, як: ринкові регулятори; важелі державного впливу на економіку; корпоративне управління; інститут соціального партнерства" [5]; "... система засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює економічні процеси, забезпечує реалізацію соціально-економічних функцій" [6]; "... складна взаємозалежна сукупність елементів — організаційно, економічно, а також технологічно пов'язаних між собою підсистем ... сукупність форм, методів регулювання" [7]; "... система взаємообумовлених форм і методів впливу на сіл'ськогосподарських товаровиробників з метою стимулювання виробничої, фінансової, інвестиційної діяльності та насичення ринку якісною та безпечною сіл'ськогосподарською продукцією та продовольством" [8].

Сутнісна характеристика організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства розглядається нами як органічне поєднання державного економічного регулювання виробництва племінної продукції та інноваційних технологій з механізмами ринкового саморегулювання, що передбачає встановлення дієвих інтеграційних та кооперативних зв'язків між його функціональними та структурними елементами, розробку результативних методів й

інструментів регулювання та підтримки його суб'єктів, у тому числі цінового і фінансово-кредитного механізмів, системи страхування та податків, бюджетної підтримки й інноваційно-інвестиційного забезпечення.

Ринкові принципи господарювання формують нову систему економічних відносин, стають основою налагодження та регулювання міжгалузевих зв'язків галузі племінного свинарства й інших галузей, які є постачальниками матеріально-технічних ресурсів, посередниками, споживачами й іншими суб'єктами ринку. Дія економічного механізму в досліджуваній галузі має певну специфіку, яка пов'язана із біологічними та природними факторами, необхідністю прямої підтримки суб'єктів господарювання, особливостями середовища їх функціонування, сільської території, розвиток якої доцільно забезпечувати на принципах сталості. Отже, організаційно-економічний механізм варто розглядати як систему органічно пов'язаних організаційних та економічних важелів, що забезпечують необхідні умови для ефективного функціонування виробництва племінної продукції свинарства. Очевидно, що організаційні й економічні важелі мають сприяти не лише єдності, але і синхронності, пропорційності, ритмічності режиму функціонування усіх ланок єдиного складного організаційно-економічного механізму на всіх етапах ланцюга поставок продукції племінного свинарства.

З метою забезпечення розвитку племінного свинарства та нарощення обсягів виробництва продукції галузі, з метою зниження залежності від іноземних постачальників та економічної її доступності для сільськогосподарських товаровиробників, необхідно створювати організаційно-виробничі системи, що забезпечуватимуть максимальне використання генетичного потенціалу порід тварин, яких розводять, а також впровадження сучасних ресурсоощадних технологій виробництва. Водночас важливого значення набуває формування стійкої племінної бази свинарства, що є основним фактором його ефективного розвитку, який визначає потенційні можливості виробництва свинини. Ці важливості слід практично реалізовувати на основі впровадження інноваційних технологій годівлі й утримання сільськогосподарських тварин. Відповідно важливими напрямками державної аграрної політики розглядаються розвиток племінного свинарства та формування конкурентоспроможності галузі для задоволення потреб сільськогосподарських товаровиробників у високоякісній племінній продукції та забезпечення комплектування товарних підприємств високопродуктивним молодняком.

До основних елементів організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства відносять законодавчу базу, інфраструктурне забезпечення, а також ціновий, фінансово-кредитний, інвестиційний, імпортно-експортний механізми, податкову та страхову систему та ін. Вони одночасно впливають на виробничі та трудові ресурси, матеріально-технічне забезпечення, кооперацію та інтеграцію для вирішення питань удосконалення технології селекції та розведення племінних тварин, їх утримання і виробництва племінної продукції. Саме тому важливими результативними показниками дієвості важелів організаційно-економічного регулювання ринку племінної продукції є збалансованість попиту і пропозиції на ринку й підвищення ефективності галузі.

Необхідно зазначити, що поділ між організаційно-адміністративними та економічними методами державного регулювання до деякої міри умовний, адже щоб привести в дію будь-який економічний важіль необхідне попереднє адміністративне рішення відповідних державних органів. Адміністративне регулювання змушує господарюючі суб'єкти виконувати ті чи інші дії та водночас опосередковано впливає на економічний механізм. У такому випадку можна стверджувати, що адміністративні методи регулювання мають риси, властиві економічним, непрямим методам управління.

Серед важелів організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинар-

ства важливе місце відводиться державному адміністративному регулюванню, оскільки з метою збереження та розвитку генетичних ресурсів державою прийнято низку нормативно-правових документів. Насамперед одним із напрямів адміністративного регулювання є формування правовідносин щодо об'єктів інтелектуальної власності, які визначено окремими статтями Конституції України, Цивільного, Кримінального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та окремими процесуальними кодексами, нормами спеціальних законів щодо інтелектуальної власності й низкою міжнародних договорів у цій сфері [9]. Зазначимо, що наведені нормативно-правові акти є доказом того, що охорона прав на породу тварин як об'єкта інтелектуальної власності забезпечується комплексом документів із різних галузей права.

Так, стаття 54 Конституції України гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, які виникають щодо різних видів інтелектуальної власності [10]. Окрім того, наша країна ратифікувала майже всі європейські конвенції з регулювання правовідносин в області інтелектуальної власності, проте чинне вітчизняне законодавство у частині права інтелектуальної власності, яке наголошує на науковців, неузгоджене й недовисконале [11]. На сьогодні цивільно-правові відносини у селекційній роботі регламентуються Цивільним кодексом України, який законодавчо передбачає права авторів, об'єкти інтелектуальних прав, умови охороноздатності, патенти й авторські свідоцтва про державне стимулювання створення та використання селекційних досягнень.

Розглянемо норми спеціального законодавства в області охорони селекційних розробок і досягнень, зокрема Закону України "Про наукову та науково-технічну експертизу" від 10.02.1995 р. [12], який регламентує проведення експертної оцінки права на об'єкти інтелектуальної власності, їх вартісної оцінки, а також науково-технічну документацію на винаходи, у той час як Закон України "Про ветеринарну медицину" від 25.06.1992 р. регламентує вимоги та процедури відбору зразків племінної продукції [13]. Спеціальним нормативно-правовим документом регулювання відносин у племінній справі є Закон України "Про племінну справу у тваринництві" від 15.12.1993 р., однак не визначає відносини щодо селекційних досягнень [14]. Цей Закон передбачає порядок ведення племінної справи у тваринництві, оформлення та видачу сертифікатів племінних (генетичних) ресурсів, проведення офіційної оцінки за типом тварин, результатів генетичної експертизи походження та аномалій тварин, а також ведення документів з племінного обліку.

Важливим нормативним актом, що регулює ринок племінного свинарства, є Положення про Державний реєстр суб'єктів племінної справи у тваринництві, зокрема він регламентує надання статусу суб'єктам племінної справи, а саме: племінний завод, племінний репродуктор, генофондне господарство, селекційний центр, підприємство (об'єднання) з племінної справи, контрольно-випробувальна станція, підприємство (лабораторія) генетичного контролю, підприємство (лабораторія) з трансплантації ембріонів, підприємство (лабораторія) з оцінки якості тваринницької продукції. Суб'єкти племінної справи, яким присвоєно відповідний статус, реєструються в Державному реєстрі суб'єктів племінної справи у тваринництві (Держплемреєстр).

Державна реєстрація суб'єктів племінної справи у тваринництві провадиться з метою формування інформаційних автоматизованих баз даних про племінні (генетичні) ресурси та суб'єктів племінної справи у тваринництві, які є власниками племінних (генетичних) ресурсів або є суб'єктами підприємницької діяльності, які беруть участь у виробництві, збереженні, використанні, створенні, визначенні племінної цінності племінних (генетич-

них) ресурсів, торгівлі племінними (генетичними) ресурсами та надають послуги, пов'язані з племінною справою у тваринництві, для: визначення заходів щодо удосконалення системи селекції у тваринництві; ведення селекційно-племінної роботи за породами тварин; оцінки діяльності суб'єктів племінної справи у тваринництві, пов'язаної з виконанням певних функцій у племінному тваринництві; організації системи маркетингу у тваринництві; підвищення достовірності сертифікації племінних (генетичних) ресурсів; забезпечення контролю за дотриманням законодавства про племінну справу у тваринництві.

У регулюванні обігу продукції племінного свинарства на ринку важливі норми Митного кодексу України, які регламентують переміщення товарів через митний кордон [15], а також відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності та прав на породи тварин. Отже, розвиток галузі племінного свинарства регламентується законодавчими нормами, однак після 2010 р. не реалізується загальнодержавна програма селекції у тваринництві, що, безперечно, посилює прояв деструктивних явищ у галузі.

Сутність організаційно-економічного механізму регулювання досліджуваного ринку визначається його цільовою орієнтацією, взаємодією та функціями кожної із його складових. Специфіка функціонування організаційно-економічного механізму ринку племінного свинарства виявляється в тому, що його дієвість значною мірою визначається державною підтримкою галузі. При цьому до основних функцій держави на національному рівні віднесено такі: забезпечення макроекономічної та структурної рівноваги у тій частині, у якій ринковий механізм не спроможний бути дієвим; встановлення режиму безперешкодного переміщення племінної продукції, послуг і ресурсів; досягнення єдності продуктових сегментів; підтримка та регулювання організованих ринків (аукціонів, ринків живої худоби); розробка стратегії розвитку, формування сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату; створення необхідних умов біобезпеки та соціальних умов розвитку сільських територій; проведення єдиної технологічної політики в галузі, підтримка селекційно-племінної справи в країні; формування та реалізація державної цільової програми селекції у тваринництві, яка визначає технічний та технологічний прогрес у галузі, у чому ринковий механізм є неефективним; формування та фінансування програми фундаментальних досліджень у галузі племінного свинарства; формування кадрової політики; інформаційне забезпечення; підтримка бізнесу та координація діяльності з метою забезпечення його конкурентоспроможності в умовах глобалізації; здійснення загальнодержавних контрольних функцій у галузі: контроль у племінній справі та ветеринарний контроль. Без сумніву організаційно-економічний механізм функціонування ринку племінної продукції свинарства повинен передбачати інноваційно-інвестиційний розвиток галузі, що забезпечить прояв мультиплікативного ефекту виробництва у взаємопов'язаних галузях.

Одним із важливих питань удосконалення організаційно-економічного механізму в племінному свинарстві розглядається співвідношення ринкових механізмів і заходів державного економічного регулювання, що визначається багатьма чинниками, з-поміж яких доцільно виділити такі, як можливість держави мінімізувати негативні прояви та уникнути їх від порушення збалансованості попиту і пропозиції, стратегічні орієнтири держави в розвитку галузі та ін. Водночас організаційно-економічний механізм реалізується через складну систему функцій, основними з яких є: створення відносно рівних економічних умов для реалізації соціально-економічного потенціалу кожної форми власності та господарювання; забезпечення відповідності саморегулювання системи племінного свинарства вимогам економічних законів; створення в умовах ринкових відносин сприятливого внутрішнього та зовнішнього економічного середовища.

Основним завданням організаційно-економічного механізму розглядається забезпечення стійкого й ефективного функціонування усіх учасників ланцюга поставок продукції племінного тваринництва. Вітчизняний та світовий досвід переконує в тому, що для ефективнішої реалізації функцій організаційно-економічного механізму необхідно визначити стратегічні та тактичні цілі розвитку племінного свинарства у країні, розробити конкретні способи їх досягнення, які повинні базуватися на використанні принципів ринкової економіки.

У результаті трансформаційних процесів переходу до ринку сформувалася нова система економічних відносин між різними галузями. Прикладом таких взаємовідносин є підгалузь племінного свинарства, кооперація та інтеграція підприємств, спеціалізованих на виробництві продукції племінного свинарства, які взаємодіють також із сільськогосподарськими підприємствами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів та розробниками інноваційних нововведень. Ці економічні відносини повинні будуватися на забезпеченні умов підвищення економічної заінтересованості у взаємодії товаровиробників племінної продукції та учасників всього ланцюга поставок, зниженні витрат в усіх ланках, підвищенні конкурентоспроможності продукції та ефективності виробництва у цілому. Щодо системи економічних відносин, то вони складаються на кількох рівнях: макrorівні шляхом формування відповідної ринковим відносинам законодавчої бази, системи державного регулювання на основі економічних важелів впливу; мезорівні, де важелі та методи регулювання економічних відносин мають враховувати і регіональні можливості; макrorівні, тобто побудова економічних відносин між учасниками ринку племінної продукції та його окремих продуктових сегментів.

Еквівалентність міжгалузевого обміну можливо забезпечити за рахунок удосконалення системи ціноутворення, розвитку процесів кооперації та інтеграції, у тому числі при виробництві племінної продукції та свинини. Водночас концепція ціноутворення на продукцію галузі має будуватися з урахуванням таких принципів: підвищення економічного обґрунтування цін, що базується на раціональному використанні усіх видів виробничих ресурсів, зниження витрат виробництва та підвищення конкурентоспроможності продукції; поєднання вільного ціноутворення із комплексом заходів державного регулювання досліджуваного ринку та його окремих сегментів.

Як переконує досвід удосконалення міжгалузових зв'язків, сформованих у провідних країнах світу, інструментом подолання нееквівалентного обміну між підприємствами різних сфер аграрної економіки й відновлення їх економічних відносин на основі паритетності та взаємної вигоди є розвиток кооперативних та інтеграційних зв'язків між суб'єктами господарювання різних галузей і підгалузей. Так, наявність інституту приватної власності, приватного підприємництва, різноманітність організаційно-правових форм господарювання призвели до втрати економічних зв'язків унаслідок відмінностей в інтересах та можливостях їх реалізації між підприємствами аграрної економіки. Тому об'єктивною необхідністю збереження та розвитку міжгалузових економічних зв'язків є формування інтегрованих об'єднань нового типу, побудованих на ринкових принципах господарювання.

Різновиди економічної кооперації та інтеграції, що склалися у вітчизняній практиці при виробництві продукції свинарства, можна поділити на дві групи: горизонтальна кооперація, у якій беруть участь сільськогосподарські підприємства всіх організаційно-правових форм господарювання; вертикальна інтеграція, коли до складу об'єднання входять селекційно-племінні структури, сільськогосподарські підприємства з виробництва зернових культур, спеціалізовані господарства корпоративного сектору аграрної економіки з дорощуван-

ня та відгодівлі свиней, суб'єкти підприємницької діяльності, які виробляють концентровані корми, м'ясопереробні та підприємства фірмової торгівлі тощо.

Вертикально інтегровані структури мають певні відмінності між собою за характером організаційно-економічних зв'язків між учасниками об'єднання, а також за ступенем їх економічної самостійності.

Ринок продукції племінного свинарства характеризується високим рівнем інноваційності та розглядається у комплексі з технологіями, тому доцільно розглянути глобальні тенденції їх розвитку. Для сучасних агротехнологій у тваринництві характерними є нові методи коригування геному, роботизація, штучний інтелект і багато іншого, що в найближче десятиліття може кардинально змінити галузь.

ВИСНОВКИ

З урахуванням складності функціонування глобальних продовольчих ланцюгів виробництва та поставок будь-який збіг у поставках племінних ресурсів може зумовити системний продовольчий шок глобального характеру. Відчутні зміни на стадії доведення продукції до кінцевих споживачів посилюють вплив глобальних учасників ринку племінної продукції. Розвиток нових технологій зумовлює виникнення різних груп учасників ланцюга поставок, серед яких компанії по захисту об'єктів інтелектуальної власності й безпосередньо компанії з виробництва племінної продукції та технологічного обладнання, кормів, роздрібні дистриб'ютори й цифрові стартапи. На сьогодні зарубіжні оператори розробляють стратегії у пошуку нових можливостей та використовують різні джерела доходу, щоб збільшити частку на ринку на основі великого злиття та поглинання, що веде до високого рівня концентрації на ринку. Ринкові гравці повинні робити вибір між позиціонуванням себе як універсальних постачальників, або лідерів мережі, або партнерів лідерів галузі. Варто зазначити, що антімонопоольні відомства США і Європи в основному підтримують тенденцію економічної концентрації, спираючись на теоретичне положення про те, що така концентрація збільшує обсяг інновацій. Однак не беруться до уваги її наслідки для функціонування глобального продовольчого ланцюга, співвідношення сил між учасниками ринку, що потребує удосконалення регламентації інтелектуальних прав розробників технологій. Очевидно, що для забезпечення дієвості організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства необхідно враховувати як глобальні тенденції в розвитку досліджуваної галузі, так і внутрішнє та зовнішнє середовище функціонування суб'єктів ринку.

Література:

1. Башенка М.І. Тваринництво України: стан, проблеми, шляхи розвитку (1991—2017—2030 рр.). К.: Аграр. наука. 2017. 160 с.
2. Кульман А.А. Экономические механизмы. Пер с фр.; под общ. ред. Н.И. Хрустальной. М.: Прогресс. 1993. 92 с.
3. Князева В.М., Бакуменко В.Д. Державне управління: Словник-довідник. К.: Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
4. Анпілогова Ж.Д. Державне регулювання розвитку промислового виробництва в перехідній економіці України. Економіка та держава. 2012. № 10. С. 83—85.
5. Дідківська А.І., Головка А.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. К.: Знання-Прес. 2000. 209 с.
6. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці. К.: Вид-во УАДУ. 2002. 260 с.
7. Варченко О.М. До питання поєднання державного і ринкового регулювання продовольчої безпеки. 2004. № 7. С. 53—59.
8. Шпичак О. М. Економічні механізми державного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та їх проблеми. Економіка АПК. 2011. № 2. С. 150—155.

9. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. К.: "К.І.С.", 2007. 448 с.

10. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141.

11. Когут Н.Д. Прогалини та аномалії в праві інтелектуальної власності. Часопис Київського університету права. № 1. С. 208—212.

12. Про наукову та науково-технічну експертизу. Закон України від 10-02.1995 р. № 51/95-ВР. Відомості Верховної Ради. 1995. № 6. С. 56.

13. Про ветеринарну медицину. Закон від 25.06.1992 № 2498-ХІІ. Відомості Верховної Ради. 1992. № 36. С. 531.

14. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. № 3691-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 2. С. 7.

15. Митний кодекс України: Закон України № 4495-VI від 13.03.2012 р. Голос України. 2012. 21 квітня № 73.

References:

1. Baschenka, M.I. (2017), *Tvarynnystvo Ukrainy: stan, problemy, shliakhy rozvytku* (1991—2017—2030 rr.) [Livestock of Ukraine: state, problems, ways of development (1991—2017—2030)], *Ahrarna nauka*, Kyiv, Ukraine.
2. Kul'man, A.A. (1993), *Ekonomycheskye mekhanizmy* [Economic mechanisms], *Prohress*, Moscow, Russia.
3. Kniatieva, V.M. and Bakumenka, V.D. (2002), *Derzhavne upravlinnia: Slovnyk-dovidnyk* [Public administration: Dictionary-reference book], *Vyd-vo UADU*, Kyiv, Ukraine.
4. Anpilohova, Zh.D. (2012), "State regulation of industrial production in the transition economy of Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10, pp. 83—85.
5. Didkivs'ka, L.I. and Holovko, L.S. (2000), *Derzhavne rehulivannia ekonomiky* [State regulation of the economy], *Znannia-Pres*, Kyiv, Ukraine.
6. Korets'kyj, M.Kh. (2002), *Derzhavne rehulivannia ahrarnoi sfery u rynkovij ekonomitsi* [State regulation of the agricultural sector in a market economy], *Vyd-vo UADU*, Kyiv, Ukraine.
7. Varchenko, O.M. (2004), "On the issue of combining state and market regulation of food security", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 7, pp. 53—59.
8. Shpychak, O.M. (2011), "Economic mechanisms of state regulation of agricultural markets and their problems. Economics of agro-industrial complex", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 150—155.
9. Lonh, D. Rej, P. Zharov, V.O. Sheveleva, T.M. Vasylenko, I.E. and Drob'iazko, V.S. (2007), *Zakhyst prav intelektual'noi vlasnosti: normy mizhnarodnoho i natsional'noho zakonodavstva ta ikh pravozastosuvannia* [Protection of intellectual property rights: norms of international and national legislation and their law enforcement], *K.I.S.*, Kyiv, Ukraine.
10. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 30.
11. Kohut, N.D. (2015), "Gaps and anomalies in intellectual property law. Journal of Kyiv University of Law", *Chasopys Kyivs'koho universytetu prava*, vol. 1, pp. 208—212.
12. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), *The Law of Ukraine "About scientific and scientific and technical examination"*, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, vol. 6.
13. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), *The Law of Ukraine "About veterinary medicine"*, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, vol. 36.
14. Verkhovna Rada of Ukraine (1994), *The Law of Ukraine "On breeding in animal husbandry"*, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 2.
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *"Tax Code of Ukraine"*, *Holos Ukrainy*, vol. 73.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2020 р.